

АКАДЕМСКЕ
БЕСЕДЕ

БЕОГРАД • 2019

АКАДЕМСКЕ БЕСЕДЕ

Књига II

ISSN 2466-5134

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

PRESIDENCY

ACADEMIC SPEECHES

Volume 2

The volume is published on account of the SASA
Presidency resolution adopted at its 1st session of 28
February 2019 and the SASA Executive Board resolution
adopted at its 18th session of 19 September 2019

Editor

academician
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2019

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ПРЕДСЕДНИШТВО

АКАДЕМСКЕ БЕСЕДЕ

Књига 2

Књига је објављена на основу одлуке Председништва
САНУ са I седнице 28. фебруара 2019. и одлуке
Извршног одбора САНУ са XVIII седнице
19. септембра 2019. године

Уредник

академик
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2019

SASA PRESIDENCY

academician Vladimir S. Kostić,
President of SASA

academician Zoran V. Popović,
Vice President of SASA for Natural Sciences

academician Ljubomir Maksimović,
Vice President of SASA for Social Sciences

academician Marko Anđelković,
Secretary General of SASA

academician Stevan Pilipović,
President of SASA Branch in Novi SAD

academician Ninoslav Stojadinović,
President of SASA Branch in Niš

academician Gradimir Milovanović,
*Secretary of the Department of Mathematics,
Physics and Geo Sciences*

academician Vladimir Stevanović,
*Secretary of the Department of Chemical
and Biological Sciences*

academician Zoran Lj. Petrović,
Secretary of the Department of Technical Sciences

academician Dragan Micić,
Secretary of the Department of Medical Sciences

academician Zlata Bojović,
Secretary of the Department of Language and Literature

academician Kosta Čavoški,
Secretary of the Department of Social Sciences

academician Mihailo Vojvodić,
Secretary of the Department of Historical Sciences

academician Milan Lojanica,
Secretary of the Department of Fine Arts and Music

ПРЕДСЕДНИШТВО САНУ

академик Владимир С. Костић,
п̄редседник САНУ

академик Зоран В. Поповић,
п̄ошп̄редседник САНУ за п̄риродне науке

академик Љубомир Максимовић,
п̄ошп̄редседник САНУ за друшп̄вене науке

академик Марко Анђелковић,
п̄енерални секретар САНУ

академик Стеван Пилиповић,
п̄редседник Опранка САНУ у Новом Саду

академик Нинослав Стојадиновић,
п̄редседник Опранка САНУ у Нишу

академик Градимир Миловановић,
*секретар Одељења за мап̄емап̄ику,
физику и п̄ео-науке*

академик Владимир Стевановић,
*секретар Одељења хемијских
и биолошких наука*

академик Зоран Љ. Петровић
секретар Одељења п̄техничких наука

академик Драган Мицић,
секретар Одељења медицинских наука

академик Злата Бојовић,
секретар Одељења језика и књижевности

академик Коста Чавошки,
секретар Одељења друшп̄вених наука

академик Михаило Војводић,
секретар Одељења историјских наука

академик Милан Лојаница,
секретар Одељења ликовне и музичке уметности

Ликовни прилози

Петар Лубарда

Наука, слика, Свечана сала САНУ
(на предњим корицама)

Мило Милуновић

Умејносћ, слика, Свечана сала САНУ
(на задњим корицама)

Ђорђе Јовановић

Наука и умејносћ, скулптура, улазни хол у САНУ
(на почетку књиге)

Младен Србиновић

Детаљи *Вишража*, Свечана сала САНУ
(на белинама у књизи)

САДРЖАЈ

Академик Миро Вуксановић <i>Три књије чланова САНУ</i>	15
Приступне беседе садашњих редовних чланова САНУ	25
Одељење за математику, физику и гео-науке	
Академик Зоран Радовић <i>О сујерјироводности и мајнејизму</i>	47
Академик Милан Судар <i>Конодонџи, фосили значајни за сајледавање и џумачење геолошке џрошлости</i>	49
Академик Миодраг Мателјевић <i>Неки асјектџи теорје џоџенцијала, визуализација, варијациони рачун и џримене</i>	73
Одељење хемијских и биолошких наука	
Академик Слободан Милосављевић <i>Фџџохемијски џуџојис</i>	113
Академик Радмила Петановић <i>Инџејраџивна џаксономија – нови џрисиџуј или нова кованица? Дометџи у џаксономији Eriophyoidea (Arthropoda, Acari, Acariformes)</i>	139
Академик Радомир Н. Саичић <i>Тоџална синџеза џприродних џпроизвода и развој синџејџичке мейодолоџје: неколико џримера из наше лабораторје</i>	159

Одељење техничких наука

- Академик Милош Којић
Компјутерски модели у техници и медицини 183

Одељење медицинских наука

- Академик Зоран Кривокапић
Да ли је срећа пресудна за успех? 205
- Академик Милорад Митковић
*Динамичка фиксација у ортопедској
хирургији – од идеје до исцељења* 221
- Академик Петар Сеферовић
*Масовна, смртоносна, излечива: савремена
терапија срчане слабости* 245

Одељење језика и књижевности

- Академик Горан Петровић
Пајир 275
- Академик Злата Бојовић
Самосвојности дубровачке књижевности 283
- Академик Милован Данојлић
За толеранцију 295

Одељење друштвених наука

- Академик Александар Костић
Коинтервјуна обрада језика и веровања 305

Одељење историјских наука

- Академик Љубодраг Димић
Југославија и Совјетски Савез 1968. године 325

Одељење ликовне и музичке уметности

- Академик Милица Стевановић
*О инсајдерској перформанси – похвала
фигурацији* 347

Радне биографије беседника

- Зоран Радовић 371

Милан Судар	375
Миодраг Матељевић	381
Слободан Милосављевић	385
Радмила Петановић	389
Радомир Н. Саичић	395
Милош Којић	399
Зоран Кривокапић	403
Милорад Митковић	407
Петар Сеферовић	413
Горан Петровић	419
Злата Бојовић	423
Милован Данојлић	427
Александар Костић	431
Љубодраг Димић	435
Милица Стевановић	441

Свечани скуп

ПРИСТУПНЕ БЕСЕДЕ
НОВОИЗАБРАНИХ РЕДОВНИХ ЧЛАНОВА
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

13–15. мај 2019.

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА
И КЊИЖЕВНОСТИ

Злата Бојовић

*Самосвојноси дубровачке
књижевности*

Попут многих других књижевности и култура, као што су биле хеленска, римска, византијска, које су од настанка, предодређене многим условима, доживљавале природни развој, успон, опадање и крај, и отишавши у историју испуниле задатак постојања у једном времену или у епохама, а све су легле у темеље нових култура, тако је и дубровачка књижевност, у малом, имала исту судбину и улогу.

Дубровачка књижевност као и Дубровачка република данас су историјске категорије. Но то ништа не одузима значају који је за време свога трајања имала, вредности трага који је у култури и духовном уздизању и, изнад свега, у очувању народног језика обезбедила, којим је на најприроднији начин премостила границу између средњег века и новог времена. Појављује се у назнакама током средњег века, а од почетка XV, из чијих раних деценија потичу најстарији записани дубровачки стихови, ренесансни, забележени ћирилицом, развија се током великих епоха, хуманизма и ренесансе, барока, просветитељства, и гаси, истањена и дотрајала, одавно пригушеног даха, духовно осиромашена заједно са Републиком, у првој деценији XIX века.

Већ је Дубровачка република, са свим вредностима ствараним у њеном окриљу, од којих је једна била и писана реч, појам који представља историјски феномен. Током неколико векова, од доласка словенских племена на југоисточни део обале Јадранског мора, од прилично магловитог становништва, романско-словенског, које се, на малом простору, међусобно сукобљавало, пресељавало, мешало, асимиловало, створена је, не без угледања на постојеће узор, географски, историјски, друштвено, духовно, материјално хомогена целина, опасана утврђењем, од света и одељена и заштићена, увек првенствено окренута себи, строго уређена по

сопственим законима, која је у XIV век – а уобличавала се још од VII – ушла као држава, свесна себе. Јесте њена до-тадашња историја која је спојила све ово била и магловита и легендарна, заснована на традицији и народној историји, на малом броју поузданих извора, на старим анализима, али она је упорношћу и уз јасну представу о томе шта хоће да достигне, у свим тим вековима развијала и чувала самосвест и успела да изгради сигурну представу о самосталном граду-држави, која је почивала на унутрашњем складу и идеалу слободе, подржавану „не фактографијом већ суштином идеје поимања дубровачке самосвојности. И када се дубровачка историографија у каснијим вековима увелико одвојила од легенди – није их никада жртвовала – сачувала је у себи легендарну окосницу која више није имала снагу историјског (и псеудоисторијског) сведочанства већ је поимана као симбол Дубровника у свим значењима која је подразумевао“¹.

По природи својој књижевност је, као непосредни израз живота, културе, стања и величине или узмицања духа, била део те свевремене дубровачке „политике“. Постала је део културног и општег живота, у Граду у коме је из генерације у генерацију истовремено стасавало и стварало по неколико десетина писаца, од оних којима су се још у њиховом времену имена загубила до оних који су били носиоци књижевног живота и књижевних епоха. То је, такође, био феномен. Пратећи опште књижевне токове, нове правце у књижевности, естетику и поетику, дубровачка књижевност се, без обзира на њене стварне вредности које су, ипак, биле одраз мале средине, уклапала у своје време, и онда када је то било револуционарно одвајање од латинитета и прелаз на стварање на народном језику, и када је то био дуг било општем заносу владајућег петраркизма у доба ренесансе, било опчињености књижевним бурама барока и дисциплином ерудитизма, или пак приземљењу поезије просветитељског певања. Дубровачки писац је томе био учен и научен већ у хуманистичкој школи и припремљен за свој ход кроз литературу.

И поред свега тога, та *наученост*, која је била део владајућих клишеа, код дубровачких писаца стално је била на

¹ З. Бојовић, *Историја дубровачке књижевности*, Београд, 2014, 6.

испиту стварног, реалног, непосредног живота, историје, културног кодекса, духа времена и, понајвише, посебности људске природе и сопственог статуса у изузетној средини како је Дубровник доживљавао сам себе. У суштини, раскорак између општих, тада светских књижевних покрета, великих књижевности које су на другим странама изродиле Дантеа, Сервантеса, Шекспира – а они су савременици дубровачких писаца – великих тема новог века, обновљеног живота антике која је имала да регулише буђење науке, уметност, естетику, филозофију, поезику и др. и дубровачке реалности у којој дубровачка књижевност настаје и којој, као и свака уметност „служи“, био је, у основи, велики. То је ову књижевност, уз општу окренутост новом времену (дубровачки писци су стварали и на латинском и на италијанском језику), на свој начин окренуло себи и усредредило је на развијање сопствених, посебних вредности које ће прерасти у њене врлине и одлике.

*

Прво обележје дубровачке књижевности у целини, које је одредило њену посебност, био је *језик* на коме је настајала. Језик којим су говорили житељи Дубровачке републике био је штокавски источнохерцеговачки дијалекат ијекавског изговора. У употреби су била два писма, латинично и ћирилично. Дубровчани су у писаним документима и у објављеним књигама, у разноврсним рукописним делима свој језик називали: *дубровачки, нашики, српски, словински, илирски, хрвајски* (постојао је још од XIV века у дубровачкој државној администрацији канцелар „језика српскога“, или „језика словинскога“, а ту су дужност вршили и неки познати писци). Био је то говор Дубровника, града, његове околине и ширег залеђа, а потом и целог простора проширене Републике, од тренутка када је од краља Душана у првој половини XIV века добила дотадашњу српску земљу, Стонски рат – односно средњовековни Стон са Пељешцем (и нешто касније, од других владара, обалу све до Дубровника и Конавле). Био је то језик дома и улице. И више од тога, био је то језик народне поезије, лирике и епике, предања и народне историје, преко којих су се у дубровачку књижевност прелиле и легендарна историја, и песнички израз, и

језик, и метрика, и народна проза и сва друга обележја која је садржала народна књижевна традиција.

*

Дубровачки писци, добро образовани и у току са савременим литерарним струјањима на страни, на самом почетку, у XV веку, сусрећу се са великим ограничењем – за ново стварање, на народном језику, подржано буђењем антике, у Дубровнику није било довољно основа. Није постојала претходно развијена традиција ауторске књижевности на народном језику као у романским књижевностима на које се угледала, па самим тим ни изграђени песнички израз и стил, ни форме који би били подлога препородном песништву. Једини ослонац који је дубровачка књижевност нове ренесансе епохе имала, била је *народна ђезија*, посебно лирска, која је својим облицима, стихом и мелодијом, подржала и дала ту подлогу, а самим тим и одредила дубровачко песништво током читаве ренесансе. Та околност условила је ограничења у дубровачкој поезији (доминацију двострукоримованог дванаестерца, спутаност у обликовању различитих стихова, строфа, песничких врста, попут популарних сонета и др.), али је исту ту поезију подстакла на иновације, које су песници са много духа изводили, на изузетан спој петраркистичког и народног певања, до савршенства оствареног у такозваним, сада антологијским, песмама „на народну“, на поетику која је уређивала односе унутар поезије са финим осећајем за границу између природности и извештачености и за естетску меру.

Народна епска поезија, такође, одиграла је у развоју дубровачке књижевности, у другом смислу, важну улогу: заједно са народном историјом и легендама, она је била преносилац историјских представа, својеврстан извор из ког су се формирали великим делом и историја, и псеудоисторија, и тумачење повесних догађаја, али и осећање патриотизма, као једно од битних обележја дубровачке књижевности у сваком времену.

Из историјског времена и богате грађе која се из народне епике пренела у литературу, наводимо као пример начин којим је народна историја из епске поезије прерасла у „историју“. Реч је о једном од најважнијих догађаја из српске прошлости, који је променио ток националне историје, о Косовском боју,

који је рано нашао места у дубровачкој књижевности, и која му се, иначе, враћала много пута током три века.

Једна од најстаријих варијанти косовске легенде сачувана је у дубровачкој књижевности нашавши место у великом мемоарском делу дубровачког хуманисте Лудовика Цријевића Туберона (1458–1527), у обимним *Коментаријима о мојем времену* (*Commentaria suorum temporum*), настајалим на почетку XVI века. Туберонови *Коментаријари* обухватају савремене догађаје у распону од тридесетак година на тадашњој територији Угарске и Турске, у оквиру које су се нашли и српски простори. У једној од многих реминисценција на давнију историју аутор је интерпретирао, односно парафразирао народну епску песму „Кнежева вечера“, као поуздано сведочанство о Боју на Косову.

„[...] Цар се обрати Милошу (са сребрним пехаром вина у десници, како је парафразирао Туберон народне стихове): Милоше, теби у здравље испијам до дна ово вино, премда су те код мене оптужили за издајство [...]“

Преносио је и Милошев одговор:

„Царе Лазаре [...] ја ћу сутра својим дјелом показати да мој потказивач лаже и говори неистину [...]“ и до краја, до Милошевог подвига – „па док је спуштене главе љубио цареву пружену руку, крадомице извуче бодеж који је сакрио у недрима, те с два убода Турчину распори утробу“ – верно читав садржај.²

Иако су Цријевићеви *Коментаријари* писани на латинском језику остали дуго у рукопису, одељак у коме је садржај „Кнежеве вечере“, нашао се већ у италијанском издању једног фрагмента из овога дела 1590. године (*De turcarum origine*, Фиренца, 1590). Тако је косовска легенда – односно „Кнежева вечера“ – захваљујући дубровачком писцу и ерудити, преко народне песме ушла у европску литературу много пре но што је на нашем простору – тек у Вуково време, више од два века касније – записана. Од Туберона легенду је преузео чувени Мавро Орбин уневши је у *Краљевствима Словена* (*Il regno degli Slavi*, 1601).

² Коментари су имали неколико различитих издања (у целини или у фрагментима); преведени су са латинског почетком XXI века: Ludovik Crjević Tuberon, *Komentari o mojem vremenu*, Zagreb, 2001, 120. Превео Владо Резар.

*

Дубровачка књижевна усредсређеност на своју средину, на ограничени простор, на одгонетање свакодневног живота око себе, на сопствена осећања, од најличнијих до општих, на стварне, духовне, дубоко религиозне, али и фантастичне светове који човека непосредно окружују, више но у другим срединама чинила је писца сведоком времена, филозофом датог живота, тумачем непосредних појава и збивања. Само на основу дубровачке литературе дала би се реконструисати и сагледати цела културна историја и приватни живот старог Дубровника. Са ове временске раздаљине, са које се лакше могу сагледати епохе, уважавајући чињеницу да су дубровачки писци налазили места и на другим странама, и били цењени као библиотекари на Корвиновом двору и у Ватиканској библиотеци, потом као издавачи, теолози, дворски песници (што је у неким тренуцима бивао и Руђер Бошковић), да су писали филозофске, религиозне и друге трактате, на латинском и италијанском језику, да су деловали у ученим друштвима и академијама у Италији, Француској, Енглеској итд. – увид у њихово свеукупно стварање показује да је *реалистичности* била једно од најтемељнијих обележја дубровачке књижевности. Није то теоријско питање реализма у књижевности. Реалистичност је била непосредни израз средине и времена у коме књижевност настаје, из чега се природно издвојила као оригинално и аутохтоно обележје. Примери из литературе не могу се ни наводити, јер би то значило помињати небројено дела, али вреди навести спонтани коментар природе тог споја живота и књижевности, и то писца који је највише допринео овој особености дубровачке књижевности – реч је о Марину Држићу. Уводећи гледаоце и тада малобројне читаоце у представу најпознатије дубровачке драме у целокупној њеној књижевности, комедије *Дунго Мароје*, кратком најавом њеног сижеа, Држић је природно опомињао на оно што сви гледаоци знају: да није реч о некој посебно „смишљеној“ драмској заврзлами, иначе написаној по свим законима Аристотелове поетике, већ о њиховом Дубровнику, што Држић и није морао да каже, а рекао је: „[...] ер се је овјезијех комедија нјеколико арецитало назбиљ у вашем граду, које су свршиле у трагедију, ер није свак срјеђе Дунда Мароја“. Јасно је да је и за гледаоце

и за писца на сцени само фиктивно била драма – на сцени је, заправо, био живот.

Поштовање реалног дубровачког живота огледало се и у ненарушавању патријархалног дуга, у чувању правила средине, у поштовању строгог породичног морала – најслободнији призори опевани и представљани у књижевности били су намењени улици и карневалима, не кући. Када би другачије било, тој се књижевности не би веровало.

Потпуно опседнути својом средином и собом, писци су често прибегавали алегорији која је наизглед одводила читаоце у више сфере домишљеног чак и фантастичног света, преносила их у машти у пасторалне аркадијске призоре. А иза таквог шароликог декора скривала се истина о најболнијим темама реалног живота, губљењу врлина, пропадању племства, мешању сталежâ, иначе вековима недозвољеном, материјалном пропадању итд. (Гундулић, Палмотић и др.). Нису то биле сатиричне осуде друштва, била је то његова реална слика која је изнутра наговештавала крај Дубровника и коју је литература предосетила чак знатно раније од саме историје.

*

Више од свега другог дубровачку књижевност је обележио специфични патриотизам, одређен дубоким осећањима која су владала Дубровником у свим временима, која су била његови државни и лични закони, која су била његови највиши господари – *йоимање слободе и бесйооворна оданосиј своје прагу*. „Non bene pro toto libertas venditur aurum“ – слобода се не продаје ни за које злато на свету – није била само девиза која је стајала вековима изнад Дубровника, она је била у сржи свих чињења, постала је филозофија живота и опстанка, које су се Дубровчани држали све до престанка постојања државе. Подједнако су је се држали и писци. На многе начине је интерпретирана и мотивисала је велики број књижевних дела. Сажета у литерарној визији будућег Дубровника којом је доминирала идеја слободе – „[...] вјечна гдје слобода / има држат своје престоље“, „Није ствари на сем свити / изврсније од слободе“ (Палмотић) и сл. – добила је најчистији израз у Гундулићевој химни слободи која није величала само дубровачку већ људску слободу уопште:

„О лијепа, о драга о слатка слободо,
Дар у ком сва блага вишњи нам бог је до

Сва сребра, сва злата, сви људски животи
Не могу бит плата твој чистој лјепоти [...]“

У најближој вези са овим осећањем био је снажан занос патриотизмом, који је наглашено обележавао дубровачку литературу, као што је обележавао живот.

Патриотизам раних дубровачких векова у XVII веку је прерастао у нови вид доживљаја овог исконског осећања.

Већ дуже време, од почетка наглог ширења Турске царевине, у којој су нестајале границе словенских држава, од којих су на неке, попут Србије, Дубровчани били многоструко упућени, територијално и економски (дубровачка влада ће 1443. године дословно рећи Угрима: „Дубровник без српске земље не може живети“³), Дубровник је, као и велики део хришћанских земаља, био преплашен од ширења мухамеданства. Чак је јасније од других прозreo величину опасности, што се преносило у песничке позиве хришћанским дворовима да се уједине у одбрани вере. За Дубровчане то је значило да је угрожена не само слобода већ и „права“ вера која се огледала у њиховом дубоком католичанству. (Религиозна дубровачка књижевност била је изузетно богата током читавог периода њенога трајања и велики број писаца, међу којима су били и они најзначајнији, потицао је из црквених редова.) Страх од мухамеданства више није могло да ублажи стамено патриотско осећање у чијем је центру био Дубровник и оно је у тражењу заштите спас почело да види у словенству, што је у дубровачкој књижевности прерастало у касније познато дубровачко барокно „словинство“⁴ – у ново осећање родољубља које је подразумевало духовно и хришћанско јединство словенских народа⁵.

У том духу дубровачки писци, забринути за судбину „праве вере“, величају „словински“ језик (Б. Бетера, *У њохвалу језика*

³ Л. Војновић, *Дубровник и Османско Царство*, Београд, Српска краљевска академија, 1898, 32.

⁴ Први је на ово оригинално обележје дубровачке књижевности пажњу скренуо и темељно га проучио Д. Павловић, у: „О проблему барока у југословенској књижевности“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, Београд, 1958, XXIV, 3–4, 229–237.

⁵ В. Letić, *Rodoljublje u dubrovačkoj književnosti*, Sarajevo, 1982.

словинској), узносе најближе Словене којима су окружени, али и друге, посебно Пољаке, који су пружали отпор Турцима. То осећање код Дубровчана ипак није било свесловенско јер је било ограничено осећањем католичанства. Изразита је била ненаклоност према православном свету, Русима, Грцима, који су у литератури и у општем мишљењу били носиоци историјске кривице. То осећање, међутим, није се преносило на Србе. За Дубровник и за дубровачке писце Србија је била најсветлији симбол отпора према Турцима. Најпотпуније се то осликавало у Гундулићевом *Осману*, у коме је славио Србију као земљу јуначке прошлости и херојског одупирања турском освајању и туђинској вери. Певао је о њеним храбрим владарима који су морали да поднесу трагедију пада под турску власт, о познатим епским јунацима, о Косовском боју, у заносу је призивао визију словенског ослободитеља који ће изагнати Турке са освојених простора и постати „намјесник“ царске круне Немањића. У псеудоисторијским мелодрамама писци ће радњу смештати на српске дворове, пружаће литерарни азил Ђурђу Бранковићу и Јерини и сл. У том „словинском“ родољубљу сједињавала су се најдубља осећања – слободе и вере, као највиших врлина на којима је дубровачки дух опстајао и у животу и у књижевности неколико векова.

Уз све посебности које су и одређивале и давале тонове карактеру и природи дубровачке књижевности током неколико векова, и чиниле је самосвојном, њу је битно учинила *својом* виталност духа са којим је стварана, безрезервна дубровачка вера у себе (Дубровник је „фениче“ – феникс после сваког страдања и пораза), оптимистичка визија живота и осећање животне радости које је зрачило са многих њених страница.

Дубровачка књижевност је по свим општим мерилима мала књижевност. Али дубровачка књижевност је лекција врлине и зато су – иако се угасила пре више од два века – њена врата остала отворена до нашег времена.